

соціальних мережах (кого можна мати за друзів, які фото та відеоматеріали особистого життя доречно викладати в мережу Інтернет, як використовувати геоданні, як користуватися чатами) та інше.

Отже, тільки спільна та наполеглива робота соціальних педагогів, батьків, небайдужих друзів та представників кіберполіції можуть створити кібербезпеку учнів загальноосвітніх навчальних закладів України та врятувати дитячі життя.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону про основні засади забезпечення кібербезпеки України № 2126а від 19.06.2015. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55657

Силкіна С.А.

аспірант,

*Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка*

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ВАЖКОВИХОВУВАНИМИ ПІДЛІТКАМИ В УМОВАХ ШКІЛ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ

Проблема важковиховуваності підлітків не є новою для соціально-педагогічної теорії та практики. Так, на сьогоднішній день накопичено великий досвід роботи з даною категорією учні. Зокрема, запропоновані форми, методи та шляхи подолання даної проблеми є загальними, що унеможлиблює їх ефективне застосування в умовах сільського соціуму. В першу чергу це пов'язано зі специфікою життєдіяльності села та його мешканців, а також з поведінкою самих важковиховуваних підлітків. Саме тому постає питання про необхідність побудови педагогічно доцільної соціально-педагогічної діяльності з важковиховуваними підлітками на селі.

Теоретичний аналіз досліджень показав, що у працях таких учених як Т. Василькова, Ю. Василькова [38], О. Безпалько [60], М. Галагузова [61], І. Зверєва [62], А. Капська [63], Л. Мардахаєв [1], С. Харченко [64], М. Шакурова [65] розкриттю сутності соціально-педагогічної діяльності приділяється велика увага.

Звертаючись до досліджень О. Безпалько знаходимо наступне визначення даного поняття «це різновид професійної діяльності, яка спрямована на створення сприятливих умов соціалізації, всебічного розвитку особистості, задоволенні її соціокультурних потреб або відновлення соціально схвалених способів життєдіяльності» [60, с. 49-50].

Під об'єктами соціально-педагогічної діяльності у дослідженнях А. Мудрика [68] та С. Харченко [64] розуміються «окремі особи чи соціальні групи, які потребують допомоги, чи підтримки, діти, молодь та члени їх сімей» [63, с. 9]. Науковці висловлюють схожі погляди на те, що соціально-педагогічна діяльність покликана бути спрямованою на соціальне виховання підростаючого покоління у контексті їх соціалізації.

Особливої уваги заслуговує думка М. Галагузової, яка вважає, що соціально-педагогічна діяльність «завжди є «адресною», спрямованою на конкретну дитину і на рішення її індивідуальних проблем за допомогою вивчення особистості дитини та навколишнього її соціуму, пошуку адекватних ситуацій способів спілкування з дитиною, виявлення засобів, які допомагають дитині самостійно вирішити свою проблему. Соціально-педагогічна діяльність є локальною, обмеженою тим проміжком часу, протягом якого вирішується проблема» [61, с. 183-191].

Відома російська дослідниця В. Бочарова пропонує розглядати процес соціально-педагогічної діяльності крізь призму окремих складників цієї дефініції. Вона вважає, що педагогічний складник забезпечує педагогічну місію в системі соціальних стосунків від міжособистісних до загальнонаціональних, місію впливу на педагогічно доцільний розвиток ціннісних стосунків, розглядаючи особистість у конкретному соціумі, суспільстві. Педагогічний складник забезпечує компетентну підтримку у вирішенні різних життєвих ситуацій, які виникають у процесі дорослішання людини, розширюючи сферу його соціальних стосунків, своєчасно виправляючи різні відхилення в розвитку, поведінці індивіда, забезпечуючи безпеку особистості [60, с. 49].

Соціально-педагогічна діяльність, таким чином, є соціальною за своєю сутністю та педагогічною за технологічним і методичним її забезпеченням [74, с. 14].

Аналіз усього вище описано дає змогу визначити, що соціально-педагогічна діяльність з важковиховуваними підлітками в умовах сільської школи має бути спрямованою на допомогу дитині в успішній соціалізації, налагодженні позитивних відносин з оточуючим мікросередовищем, наданні різних видів соціально-педагогічної допомоги та підтримки, створенні умов для формування просоціальних морально-етичних цінностей підлітків, а також соціально-педагогічну просвітницьку роботу з батьками важковиховуваних дітей та педагогічним колективом школи, щодо ефективної взаємодії з даною категорією підлітків.

Виходячи з цього окреслимо мету даного виду діяльності яка буде полягати у забезпеченні належних умов для виправлення поведінки важковиховуваних підлітків, вирішенні їх проблем, а також наданні необхідної підтримки найближчому мікросередовищу цих учнів.

Досягнення зазначеної вище мети соціально-педагогічної діяльності, стане можливою завдяки виконанню ряду завдань:

- 1) створення умов, які допоможуть компенсувати проблеми соціалізації важковиховуваних підлітків;
- 2) усунення факторів ризику, які негативно впливають на особистість підлітка;
- 3) організація змістовного дозвілля дітей з відхиленнями у поведінці;
- 4) формування морально-етичних цінностей у важковиховуваних підлітків;
- 5) залучення учнів до колективної суспільно-корисної праці;
- 6) надання психологічної, педагогічної, соціально-педагогічної підтримки важковиховуваним підлітками та їх найближчому оточенню;
- 7) культурно-просвітницька робота з батьками важковиховуваних дітей.

У контексті того, на кого спрямована соціально-педагогічна діяльність, а у нашому випадку це не тільки важковиховувані підлітки, а і їх найближче соціальне оточення, доречно вести мову про соціально-педагогічну роботу з конкретною особистістю чи соціальною групою на рівні суб'єкт-суб'єктної взаємодії, яку допоможуть реалізувати наступні функції соціального педагога:

1. Діагностична функція, яка спрямована на виявлення факторів ризику. Реалізується шляхом збору інформації про особливості особистості, негативні фактори, які провокують важковиховуваність підлітків.

2. Прогностична, сутність якої полягає в тому, що на основі встановленого діагнозу розробляється конкретна соціально-педагогічна програма діяльності з клієнтом, яка передбачає етапні зміни і кінцевий результат соціальної адаптації, корекції та реабілітації.

3. Виховна, що передбачає визначення змісту соціально-педагогічної діяльності, методів перевиховання соціально-важливих якостей.

4. Правозахисна. Соціально-педагогічна діяльність будується на правовій основі, що передбачає як дотримання, так і захист прав дитини.

5. Організаторська. Вона обумовлена тим, що соціально-педагогічна діяльність вимагає участі і координації дій різних спеціалістів залежно від проблеми.

6. Комунікативна, сутність якої полягає в установленні контактів між учасниками з метою обміну інформації.

7. Попереджувально-профілактична, яка забезпечує закріплення отриманих позитивних результатів і попереджає про можливі прояви рецидивів [71, с. 33].

Оскільки, головним об'єктом нашого дослідження є важковиховувані підлітки сільської місцевості, усі вище зазначені напрями, завдання та функції соціально-педагогічної діяльності на селі мають бути реалізованими через особистісно-середовищний підхід, оскільки всіх учасників цієї діяльності – важковиховуваних дітей, учителів і батьків – об'єднує не місце роботи або навчання, а місце

проживання – село, де створюються особливо тісні взаємовідносини людей, приятельські форми спілкування людей різного віку, професій, поколінь, де всіх об'єднують спільні проблеми, турботи, інтереси [54, с. 76].

Реалізація поставлених завдань можлива за допомогою використання комплексу методів, спрямованих на виправлення поведінки особистості важковиховуваного підлітка. Серед них можна виділити наступні групи:

I. Загальні методи виховання важковиховуваних дітей (переконання, висловлення довіри, опір на позитивні якості, переключення зусиль вихованця від негативної діяльності до позитивної та інші);

II. Методи перевиховання важковиховуваних дітей (метод «вибуху», метод «реконструкції» характеру, розпорядження, обмеження, переучування, переключення, регламентація способу життя, винагороди, змагання та інші)

III. Поетапні методи виховної роботи з важкими учнями, ґрунтуються на системі послідовних дій у діяльності з важковиховуваними підлітками.

IV. Методики корекційної роботи з важковиховуваними дітьми відповідно типів важковиховуваності (методика позитивного стимулювання, диференціації вимог, особистісного підходу, створення ситуації успіху, раціональної організації навчальної та інших видів діяльності) [6, с. 176].

Оскільки ми розглядаємо соціально-педагогічну діяльність з важковиховуваними підлітками у контексті сільської школи доцільно буде звернути увагу на напрями, які запропонував у своєму дослідженні О. Межирицький. На думку науковця соціально-педагогічна діяльність сільської школи має бути спрямована на:

- реалізацію освітніх, культурних, соціальних потреб особистості, організацію соціально значимої діяльності дітей і дорослих, націлених на соціальний розвиток села й допомогу соціально дезадаптованим підліткам;

- виховну допомогу дітям і дорослим в усвідомленні й самореалізації себе як громадянина своєї країни, господаря своєї землі, хранителя історії й традицій свого народу;

- соціалізацію особистості через громадське й культурне життя, наповнення її активним змістом;

- соціальний захист особистості, її економічних, культурних, соціальних прав, включаючи соціально-педагогічну допомогу особам, які потребують соціально-педагогічної підтримки [54, с. 76].

Таким чином можна зробити висновок, що соціально-педагогічна діяльність з важковиховуваними підлітками в умовах сільської школи має бути спрямованою на створення умов для їх успішної соціалізації, налагодження соціальних зв'язків, а також виправлення їх поведінки. Досягнути поставлених завдань можливо лише за умови врахування у

процесі соціально-педагогічної діяльності специфіки сільської місцевості.

Список використаних джерел:

1. Абрамовских Н.В. Сущность и особенности социально-педагогической деятельности // Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. – Санкт-Петербург – 2009. – № 102. – С. 9-15.
2. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях [навч. посібник]. – О.В. Безпалько. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 134 с.
3. Важковиховуваність: сутність, причини, реабілітація: навчальний посібник для соціальних педагогів та практичних психологів освітніх закладів [Текст] / за ред. О.М. Полякової. – Суми : Університетська книга, 2009. – 346 с.
4. Василькова Ю.В. Василькова Т.А. Социальная педагогика: Курс лекций: Учебное пособие для студентов пед. вузов и колледжей. – М.: Изд. Центр «Академия», 1999.
5. Галагузова М.А. Социальная педагогика: курс лекцій // М.А. Галагузова. – М., Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – 416 с.
6. Зверева І.Д. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю в Україні : теорія і практик а: монографія / І.Д. Зверева. – К. : Правда Ярославичів, 1998. – 393 с.
7. Капська А.Й. Соціальна педагогіка Підручник. 4-те вид. виправ. та доп. / За ред. проф. А.Й. Капської.– К.: Центр учбової літератури, 2009. – 488 с.
8. Мардахаев Л.В. Социальная педагогика: Учебник. – М.: Гардарики, 2005. – 269 с.
9. Межирицький О.Я. Підготовка студентів до соціально-педагогічної діяльності в умовах сільської місцевості: Дис. канд. пед. наук: 13.00.05 / О.Я. Межирицький ; Луган. нац. пед. ун-т ім. Т.Шевченка. – Луганськ, 2003.
10. Мудрик А.В. Социальная педагогика : учеб. для студ. пед. вузов / Под ред. В.А. Сластенина. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Издательский центр «Академия», 2000. – 200 с.
11. Харченко С.Я. Соціалізація дітей та молоді в процесі соціально-педагогічної діяльності : теорія і практика: [монографія] / Сергій Якович Харченко. – Луганськ: «Альма-матер», 2006. – 320 с.
12. Шевців З.М. Основи соціально-педагогічної діяльності.навч. посіб. / З.М. Шевців / К.: Центр учбової літератури, 2012. – 248 с.